

46 ARELERLAND

Et as en extra Liewen em dei beleiwte Kepp...

‘Het is een bijzonder leven op de geliefde heuvels...’ van het Arelerland. Het begin van dit Letzeburgs gedicht klinkt erg Duits. Het Letzeburgs is dan ook een Moezel-Frankisch dialect dat uit het Middelduits voortkomt. Het Arelerland (Arel is de Duitse benaming voor Arlon) telt ongeveer dertigduizend inwoners en omvat de gemeenten Athus, Aubange, Messancy, samen met enkele deelgemeenten van Arlon. Vooral oudere dorpingen spreken dit speciale Duitse dialect nog. Wist je trouwens dat Martelange, Attert, Aarlen, Messancy en Aubange taalfaciliteiten voor Duitstaligen hebben?

In een enquête van de heemkundige vereniging Arelerland a Sprooch verklaarde 83% van de 65-plussers zowel het Frans als het Letzeburgs goed te beheersen. Zelfs 6% van de -20-jarigen beweerde regelmatig de Luxemburgse taal te spreken. Een en ander verklaart waarom er nooit taalmoeilijkheden zijn gesignaleerd in dit gebied. Begroet de dorpingen van **Toernich** of **Autelbas** dus gerust met ‘*moien!*’ (goedendag) of ‘*addi!*’ (tot ziens).

In vergelijking met de Gaume is het Arelerland maar een voorschoot groot. Les Gaumais ondergingen Romaanse cultuurinvloeden en hun plattelandsdialecten klinken Frans. Zo was ik als 16-jarige in 1963 op taalvakantie bij een familie uit het Gaumse **Châtillon** om er Frans te leren. Per fiets en zonder stafkaart verkende ik op een dag de dorpen in de omgeving. Op die manier belandde ik in de verscholen nederzetting **Battincourt**, een gehucht van **Aubange**. Ik herinner me als de dag van gisteren mijn verbazing toen ik de dorpingen Duits hoorde spreken. Ongemerkt was ik onderweg een cultuurhistorische grens overgestoken. Misschien lees ook jij tijdens je wandeling of fietstocht in een verloren dorpje ergens op een voordeur ‘Wilkommen’ in plaats van ‘bienvenu’.

VRUCHTBARE LANDOUWEN IN EEN GEVARIËERD LANDSCHAP

In het Land van **Aarlen** kijk je uit over hetzelfde landschap als in de meer westelijker gelegen Gaume. De oppervlaktebodems van Belgisch-Lotharingen wisselen vrij sterk van aard en samenstelling. Hier kleiachtig, daar weer overwegend kalk of mergel in de bovenste 30 cm. Zo groeide een breed palet van bloemen, planten en bomen. Drie bosgordels doorkruisen Lotharingen van oost naar west. Ze gedijen bij voorkeur op de heuvelkammen van de drie cuesta's. Je treft er een grote diversiteit van bostypes aan, waarbij zelfs het ene

▲ Een beukenbos in wintertooi, tussen Heinsch en Freylange

beukenbos nauwelijks op het andere lijkt. In de laagten worden de vruchtbare dalgronden ingenomen door wiegende zeeën van haver, gerst en tarwe. In die zin is Lotharingen enigszins te vergelijken met de rijke leemlaag van de Condroz. Toch was het zo'n honderd jaar geleden anders, toen op de kalkgraslanden veldbloemen en kruiden in weelde en overvloed bloeiden. Hier en daar graasden weliswaar koeien en schapen, maar echt intensieve landbouw was er zeldzaam. In de 19de eeuw emigreerden duizenden Lotharingers naar het midwesten van de VS en het westen van Canada. Daar zochten ze hun heil in de grootschalige landbouw, nadat bij ons de graanprijzen in elkaar waren gestuikt.

NOG TE ONTDEKKEN

- Aarlen is samen met Doornik en Tongeren de oudste stad van België. Resten van de Romeinse aanwezigheid zoals de thermen, de basiliek en de toren zijn een bezoek overwaard.
- Ten zuiden van Aarlen kun je in **Athus** op de grens met Frankrijk de trieste getuigen van de teloorgegangene staalnijverheid bekijken.

MEER INFO

- Maison du Tourisme du Pays d'Arlon, Rue des Faubourgs 2, 6700 Arlon, tel. 063 21 94 54 www.arlon-tourisme.be